

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

Název VŠ, fakulty:	Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta
Ústav:	Ústav východoevropských studií
Studijní program, studijní obor:	Filologie – Slovanské literatury
Jméno autora:	Michaela Lemeškinová
Název disertační práce:	Život a dílo A.D. Grigorjeva The Life and Work of A.D. Grigoryev
Jméno vedoucího práce:	† Prof. PhDr. Světlá Mathauserová, DrSc. Doc. PhDr. Olga Kovačičová, CSc.
Rok podání:	2012

Disertační práce je věnována životu a tvůrčímu odkazu ruského filologa první poloviny 20. století Alexandra Dmitrijeviče Grigorjeva (1874, Varšava – 1945, Praha). Cílem bylo vypracovat první ucelenou vědeckou biografii, tedy prozkoumat proměny badatelských zájmů a studijních podnětů, vývoj uplatňovaných metodologických postojů, vymezit hodnotu děl A.D. Grigorjeva z hlediska dobové a současné filologie, a zároveň jeho letitou vědeckou aktivitu zasadit do širšího kontextu historicko-politických a osobních životních událostí. Pro dosažení vytyčeného cíle je vůbec poprvé podrobně studováno emigrantské období (1922-1945). Vědecký odkaz pak zahrnuje jak publikovaná díla, tak i rukopisné studie uložené v Archivu Akademie věd ČR, vědě zcela neznámé.

Při zkoumání vědecké biografie nás především zajímá místo a úloha A.D. Grigorjeva v ruské a československé filologii první poloviny 20. století. Práce je zaměřena na dějiny filologie a dále na oblast folkloristickou, historickou a medievalistickou.

Mimořádná šíře vědních oborů, kterým se A.D. Grigorjev v průběhu svého života věnoval v prostoru západní a střední Evropy, evropské části Ruska a Sibiře, podmiňují členění disertační práce. Zároveň jsou v jednotlivých kapitolách řešeny tyto dílčí úkoly:

1. Přiblížit osobní život A.D. Grigorjeva, zejména se zaměřením na období emigrantské, ve vědě zcela neznámé, a
2. Rekonstruovat vědeckou biografii s ohledem na filologický kontext přelomu 19. a 20. století.

3. Určit metodologii A.D. Grigorjeva při výzkumu folkloru, historie, staré literatury a stanovit její vývoj.
4. Vystopovat vědecký vliv A.D. Grigorjeva na ruskou a českou filologii, převážně s omezením na výzkum lidové slovesnosti a ukázat další perspektivu výzkumu.

První kapitola (s. 15-61) je věnována úseku života a vědecké činnosti před emigrací, tedy letům 1895-1922. V **první podkapitole (1.1.)** stručně seznamujeme s původem a gymnaziálním vzděláním. Na základě studia archivních zdrojů uvádíme na pravou míru mylné tvrzení, jehož původcem byl pravděpodobně A.V. Florovskij, že A.D. Grigorjev je absolventem moskevského gymnázia. Vysvětlujeme to pozdější mimořádně úzkou vazbou na moskevské filologické prostředí, která pravděpodobně tento dílčí omyl zapříčinila.

Dále, ve **druhé podkapitole (1.2.)**, pokračuje přehled moskevského období, které mělo zcela zásadní význam pro formování vědeckých kompetencí, směrů a povahy celoživotního výzkumu. Analýza moskevských let života a díla (1896-1912) zahrnuje tři hlavní oblasti vědeckého výzkumu: medievalistickou (1.2.1.), folkloristickou (1.2.2.) a lingvistickou (1.2.3.).

Zásadní a v některých ohledech i zcela určující byla pro mladého badatele vazba na profesora Moskevské univerzity M.I. Sokolovova (**oddíl 1.2.1.**). Zaměřujeme se na způsob práce se studenty v rámci univerzitních přednášek a na půdě Slovanské komise Moskevské archeologické společnosti. Vliv moskevského medievalisty je stanovován v několika rovinách: ve větší věcnosti studií (oproti často popisnému výkladu předchůdců) a snaze o získání průkazných výsledků, vždy podložených argumenty; v nutnosti uplatnění hloubkové archeografické, paleografické, textologické analýzy pramenů; v převážném zájmu o chování cizokrajních syžetů v prostředí staré ruské literatury a písemnictví aj. Současně sledujeme vývoj vědeckého diskursu z přelomu let 1898-1899, zaměřený na zkoumání románu o Achíkarovi, jehož hlavními aktéry byli žáci M.I. Sokolovova, studenti A.D. Grigorjev a N.N. Durnovo.

Oba začínající vědci jedné z nejstarších památek světové literatury, zřejmě pod vlivem svého profesora, věnovali své magisterské disertační spisy (A.D. Grigorjev – 1912-1913¹, N.N. Durnovo - 1915²). Srovnání jejich výzkumu po profesionální stránce prozrazuje poněkud lepší připravenost N.N. Durnovo z hlediska jazykové vybavenosti, nicméně řada výsledků výzkumu A.D. Grigorjeva plně odpovídá postojům a stanoviskům současných medievalistů (O.V. Tvorogov,³ N.A. Meščerskij,⁴ D.S. Lichačev⁵). Vlivem M.I. Sokolova lze

rovněž vysvětlovat zájem o lidovou magii (bylina o Michajlu Potykovu) a předhistorii Slovanů.⁶

V závěru oddílu vyvracíme ustálený názor, že slovanskou redakcí románu o Achíkarovi se vědec zabýval pouze na Moskevské univerzitě. Poukazujeme na rukopis rozsáhlé studie *Тексты позднейших переделок „Повести об Акире Премудром“*, uložené v Archivu Akademie věd ČR, jehož součástí jsou opisy, ale též jeden doposud nikde nevidovaný originál staroruské rukopisné památky relevantní pro slovanskou redakci starobylého románu (název skoropisem pravděpodobně 17. století na fol. 1r – *Выписано у пчелы книги поучение и наказание ꙗзыкъ къ снѹ*).

Oddíl 1.2.2. je věnován výpravám A.D. Grigorjeva na Ruský sever v letech 1899-1901. Je zde kladen důraz na jejich komplexní ráz, kdy mladý badatel zároveň zkoumá etnografii, jazyk, lidovou slovesnost a knižní kulturu v mimořádně rozsáhlém a těžko přístupném prostoru Archangelské gubernie. Význam *Archangelských bylin* je pak ilustrován a dokládán hned v několika rovinách. Sběrka fascinuje jak kvantitativně, tedy nikdy nepřekonaným počtem sebraného materiálu, tak i kvalitativně (zahrnuje řadu vzácných syžetů a dokonce naprostý unikát – epickou píseň *Путешествие Вавилы со скоморохами*), šíří záběru (průřez hned čtyřmi ohnisky epické tradice; žánrové zaměření na *starinu*, nikoli na *bylinu*), vyniká precizním odrazem jazykových dialektických rysů, notovým doprovodem ve vzácně velkém počtu, mapujícím epickou melodiku aj. Pro adekvátní uchopení místa A.D. Grigorjeva ve folkloristice bylo nutno autora *Archangelských bylin* zařadit do širšího kontextu. Pro tento účel je překládán pohled na vývoj ruské vědy o eposu, který se liší od pohledu, prosazovaného v běžných příručkách popisujících dějiny a vývoj folkloristické mysli v Rusku.

Nejdříve se zaměříme na ztroskotání záměru petěrburské Imperátorské akademie věd, která v letech 1829-1830 usilovala o posílení svých řad českým triumvirátem (P. Šafařík, F.L. Čelakovský, V. Hanka), což v konečném důsledku znamenalo přetrvání neuspokojivého stavu mimo jiné i ve zkoumání východoslovanské epiky. Vinou ledabylého přístupu akademické obce po celou první polovinu 19. století přetrvával postoj, že epické písně, všem dobře známé prostřednictvím sbírky Kirši Danilova (z 18. století, rok prvního vyd. 1804), jsou záležitostí „archeologické vědy“, zatímco karelští vesničané běžně zpívali byliny v bezprostřední blízkosti Petěrburku, ba dokonce i v samotném hlavním městě. Kvůli naprostému nezájmu ověřit přímá svědectví o existenci bylin, každým rokem nenávratně mizely syžety a epické postavy. Tuto zoufalou situaci jen nepatrně pozměnil objev živé epické tradice P.N. Rybnikova (1861). Náhodný objev bylin politickým trestancem z

petrozavodského vyhnanství nutně musel být potupným pro ruskou Akademii věd, nicméně ruští „odborníci“ na bylinu, s výjimkou snad jediného prof. A.F. Gilferdinga, i nadále setrvali u vlastních exhibičních nácíků zaměřených na nekonečné úvahy o původu oblíbených námětů a snah o vyvrácení názorů opačného ideologického tábora (přetahování se o bylinu slavjanofilů a západníků). Tím do jisté míry rozvíjíme axiologický postoj S. Mathauserové, která v dějinách ruské folkloristiky zdůrazňuje činnost A.F. Gilferdinga a právě A.D. Grigorjeva: „Po Rybnikovových stopách se pak vydali další sběratelé, Gilferding, Grigorjev a jiní, a našli nové zdroje bylin v Archangelské oblasti, v přímořských oblastech a kolem řeky Piněgy a Mezeni“.⁷

O samotnou epickou tradici, její evidenci a studium, nikdo nejevil zájem. Přicházíme k závěru, že v dějinách rusistiky se vzácně vyskytlo jen velmi krátké období příhodné pro bezprostřední výzkum odumírajícího eposu, ale přitom byla naprosto promarněna celá polovina 19. století. V opačném případě by dnes byly naše vědomosti o eposu východních Slovanů nepochybně větší. Pouze na úplném konci 19. století přichází třetí vlna, tentokrát již skutečně profesionálního zájmu (po sbornících Kirši Danilova, Rybnikova-Gilferdinga), která zahrnuje A.V. Markova, N.J. Ončukova a autora *Archangelských bylin*, přičemž A.D. Grigorjev mezi ostatními zaujímá naprosto výsadní postavení. Nebýt korpusu textů pořízených na pobřeží Bílého moře a podél toku řek Mezeň, Kuloj, Piněga, tedy z míst prozkoumaných A.D. Grigorjevem, musel by náš soudobý soud o přínosu ruské folkloristiky nezbytně být mnohem kritičtější. Na konci oddílu se zabýváme tím, jak sbírku *Archangelských bylin* vnímal člen České akademie věd a umění prof. J.H. Máchal, který pro potřebu edičního řízení (1926) vystoupil i jako posuzovatel jejího kulojského svazku, a rovněž moderní metodologii sběru folkloru A.D. Grigorjeva.

Oddíl 1.2.3. je zaměřen na lingvistický směr badání, jehož počátek také spadá do moskevského období života a vědecké činnosti A.D. Grigorjeva. Je zdůrazňována zcela zásadní úloha, kterou vědec sehrál v procesu aktivizace a posílení myšlení o jazyce v první polovině 20. století. Právě on totiž inicioval vznik slavné Moskevské dialektologické komise, čímž výrazně přispěl k vývoji ruské dialektologie a nejenom jí.

Předmětem pozorování se nejdříve stává situace na Moskevské univerzitě přelomu 19. - 20. století, a to v prizmatu kvality a hloubky vyučování ruštiny, které se studentům, jež A.D. Grigorjev v té době sdružil, jevily jako naprosto neuspokojivé. Lingvistický kroužek, který počínaje prvním zasedáním dne 26. září 1901, probíhal v bytě (v blízkosti starého Arbatu) zkušeného sběratele folkloristických a dialektologických dat, měl za cíl zdokonalování (svěpomocí) vlastního filologického vzdělání, ovšem záhy pod předsednictvím téhož A.D.

Grigorjeva vytyčil dalekosáhlejší úkoly a v roce 1904 byl s pomocí akademika A.A. Šachmatova institucionalizován v podobě Moskevské dialektologické komise.

Další podstatnou zásluhu A.D. Grigorjeva lze spatřovat v tom, že v době utváření Moskevské dialektologické komise jako první předseda bedlivě sledoval směr vývoje jím iniciovaného studentského spolku. Konkrétně se snažil vyvarovat toho, aby se kroužek stal jen dalším sdružením pouhých *milovníků* (v sestavě Etnografického oddělení společností Společnosti milovníků přírodovědy, antropologie a etnografie), a také toho, aby kroužek plýtvал svou energií na problematiku obecné jazykovědy (návrh D.N. Ušakova). Jako dialektolog A.D. Grigorjev prosazoval a rozvíjel převážně studium ruských nářečí a tím až do roku 1915 předurčil převažující zaměření nově vzniklé komise. Teprve po vydání dialektologické mapy nářečí ruštiny (1915) vzniká při Moskevské dialektologické komisi věhlasný Moskevský lingvistický kroužek (1915-1924), jehož tradice jsou následně rozvíjeny v meziválečné Praze.⁸ Z hlediska filologického kontextu druhé čtvrtiny 20. století je pak příznačné, že s Prahou úzce souvisí životy iniciátorů, vůdčích postav a významných členů těchto navzájem propojených vědeckých center: A.D. Grigorjev, R.O. Jakobson, N.N. Durnovo, V.A. Pogorelov, P.G. Bogatyrev, N.S. Trubecký atd.

Zjišťujeme, že vůdčí postavení A.D. Grigorjeva coby iniciátora a předsedy v době vzniku Moskevské dialektologické komise se v důsledku dvouleté zahraniční cesty a působení mimo Moskvu časem přeměnilo v postavení řádného či spíš čestného člena. Ale samotný zájem o ruskou dialektologii, jak je ilustrováno na základě archivních materiálů, přetrval i nadále a v plné míře se rozvinul v době vědcova působení na Sibiři a v Československu. Závěr oddílu (v předstihu k patřičným podkapitolám, ve kterých se mluví o emigrantských úsecích života a vědecké činnosti) poskytuje souhrnný přehled prací A.D. Grigorjeva (jak vytištěných tak rukopisných), souvisejících s problematikou sibiřských nářečí, zařazuje vědce do kontextu vývoje ruské dialektologie a zároveň zdůrazňuje obtíže, na které vědec společně se svými spolupracovníky narážel během sběru dialektologických dat.

Následující **podkapitoly 1.3. a 1.4.** zahrnují: průběh a význam studijní cesty po západní a střední Evropě v letech 1905-1907 (**1.3.**) a varšavské období života a díla A.D. Grigorjeva (**1.4.**), jehož součástí je i prosopografický pohled na osud akademického sboru Varšavské univerzity. Lze tvrdit, že právě zahraniční cesta stejně jako působení na Varšavské univerzitě sehrály v životě vědce rozhodující úlohu. Právě tímto obdobím je datováno dokonalé seznámení s českým akademickým prostředím, což znatelně zjednodušilo exilový život a vědeckou dráhu vědce v Československu. Zvláštní pozornost je věnována činnosti a tragickému osudu Varšavské univerzity, kterou s filologickou Prahou (jakožto geograficky

nejbližší ruskou vysokou školou) vázalo zvláštní tvůrčí pouto. Letitou profesionální vazbou ruské Varšavy na slavistickou Prahu lze vysvětlovat hojnost varšavské akademické „diaspory“ v československém exilu (V.A. Francev, A.D. Grigorjev, V.A. Pogorelov, I.O. Panas), zánik periodika *Русский филологический вестник* a vznik *Slavie*, kontakty A.P. Skaftymova, J.F. Karského s Prahou atd.

Druhá kapitola (s. 62-99), věnovaná životu a výzkumu A.D. Grigorjeva již coby československého emigranta, se dělí na užhorodské (2.1.), prešovské (2.2.) a pražské (2.3.) období působení. Vidíme, že dříve zformované (a v první kapitole vymezené) okruhy vědeckého výzkumu neztratily pro ruského badatele na aktualitě. Vědec se i nadále věnuje výzkumu ruských nářečí (tentokrát z prostoru Sibíře), vydává poslední svazek bylin, připravuje pokračování studie o slovanské redakci románu o Achíkarovi aj., ale zároveň zahajuje obsáhlý výzkum nejstarších dějin Slovanů. Pozorujeme, jak se vědecké práci tohoto období dostává pozoruhodného propojení s ideologickým a politickým životem Československa: v Užhorodě jde o otázku jazykového a kulturního směřování Podkarpatské Rusi, v Praze pak o tendenční, tedy ku prospěchu věci „přizpůsobovaný“, výzkum nejstarších dějin Slovanů a starých Čechů naměřený proti dobovým názorům německé ideologie. Zvláštní pozornost v této kapitole zasluhuje rovněž historie publikace pražského svazku *Archangelských bylin*, aprobační a ediční snahy, spojené se spisem *Русские говоры Уральских губерний* a historickými pracemi, kontakty a účast A.D. Grigorjeva v činnosti pražských vědeckých spolků a institucí (Slovanský ústav, Ruská historická společnost, Ruská svobodná universita aj.)...

Třetí kapitola (s. 100-126) se zabývá metodologií uplatňovanou při studiu lidové slovesnosti a ranné slovanské historie. Ukazuje se, že pro adekvátní uchopení a zhodnocení slovanské „romantizující“ historiografie, kterou v průběhu prešovského a pražského období vědec vypracovává, je nezbytně nutno zohlednit metodu zkoumání folklorních děl.

Sledování odborných aktivit autora *Archangelských bylin* ukazuje, že striktní požadavek primárního textologického zkoumání látky, se kterým A.D. Grigorjev přichází na přelomu 19. - 20. století, následně není jím samotným dodržován. Lze to vysvětlit tím, že v emigraci se vědec věnuje především dějinám, nikoli folkloristice.

A.D. Grigorjev se zjevně kvůli osobní averzi a snaze se vědecky vymezit nepřál být považován za žáka prof. V.F. Millera, nicméně tento vnější postoj zdaleka nevypovídá nic podstatného o přijetí nebo zásadním odmítnutí postojů a metod historické školy ruské folkloristiky. Analýza k tisku připravených rozsáhlých historických prací svědčí o uplatňování historického metodologického kánonu. Nová kodifikace A.D. Grigorjeva, tedy

pokus T.G. Ivanovové⁹ najít v jeho práci uplatnění metod zkoumání staré literatury a písemnictví, je tak vyvrácena. Epickou píseň vědec chápe nejen jako odraz historické reality či události, nýbrž jako spolehlivý a přímý historický doklad. Tímto stanoviskem se A.D. Grigorjev stává více historizujícím badatelem než řada jeho přímých předchůdců z historické školy folkloristiky. Ruský emigrant předznamenává pozdější spisy sovětských historiků B.D. Grekova a B.A. Rybakova, kvůli čemuž výtvořiny zmíněných vědců (často naivní a stejně tak alarmující jako pokusy A.D. Grigorjeva) nemůžeme vysvětlovat jako nepřilíš zdařilou, ideologicky zaměřenou odnož výzkumu, typickou pouze pro sovětskou vědu. Tento svérázný směr folkloristiky a historické vědy, který čerpá a vychází přímo z materiálu východoslovanské epiky je třeba chápat v návaznosti, tedy v širším kontextu vývoje ruské filologie (počínaje minimálně od druhé poloviny 19. století).

Čtvrtá kapitola (s. 127-136) má za cíl v několika tematických rovinách poukázat na perspektivy dalšího výzkumu. Konkrétně se zaměřuje (**4.1.**) na hledání žáků a pokračovatelů A.D. Grigorjeva v Rusku. Je patrné, že v důsledku historických okolností se nikdo veřejně nehlásil k učiteli v emigraci. O návaznosti na vědeckou činnost tomského profesora ze strany V.P. Birjukova se dozvídáme z rukopisné práce A.D. Grigorjeva *Русские говоры Уральских губерний*, o vazbě dalších usuzujeme na základě útržkovitých svědectví a srovnání povahy výzkumné práce (A.P. Skaftymov). Další podkapitola (**4.2.**) ve stručnosti poukazuje na rozsáhlou a doposud neprobádanou vazbu a Grigorjevův vliv na pražskou profesuru začátku 20. století. Poslední podkapitola (**4.3.**) se zabývá recepcí a vlivem ruského vědce na mladší generaci českých filologů (J. Horák).

Naše snaha ukázala nakolik rozsáhlý a všestranný je vědecký odkaz (folkloristický, lingvistický, medievalistický, historický, etnografický aj.) A.D. Grigorjeva, a tak se v plné míře přesvědčujeme, že v Praze na Olšanském hřbitově odpočívá osobnost zcela mimořádného významu.

K hrobu A.D. Grigorjeva mohou směřovat obdivovatelé zásluh a pokračovatelé výzkumu ruského učenice. Tací lidé, zástupci různých vědních oborů, se nacházejí v různých místech Ruska: v jeho centrální části a na jihu, na Ruském severu a Sibiři, v Moskvě, Rostově na Donu, Saratově, Petrozavodsku, Tomsku, Archangelsku aj. Jsou to vesměs místa, ve kterých vědec během svého života našel profesionální uplatnění a tím znatelně přispěl k zesílení jejich vědeckého potenciálu nebo se výrazným způsobem zasloužil o jejich výzkum (v případě celých regionů). Do tohoto výčtu rovněž patří i Užhorod, Prešov, Varšava a Praha.

Vědecký odkaz A.D. Grigorjeva se bezprostředně týká např. tomských jazykovědců, kteří československého emigranta považují za zakladatele tomské lingvistické školy.¹⁰ V širším měřítku také obecně sibiřských lingvistů, podle nichž se A.D. Grigorjev nachází přímo u zrodu sibiřské dialektologie.¹¹ Sibiř vděčí vědci za zahájení řady monumentálních projektů (výzkumných i organizačních), do kterých byli zapojeni jeho studenti, a výchovu celé generace mladých badatelů. Ovšem sibiřští filologové důležitost A.D. Grigorjeva až dosud posuzovali pouze na základě dílčích publikací. V disertační práci jsme představili dva zcela neznámé dialektologické spisy, které ohromují jak stránkovým rozsahem, tak i šíří výzkumného záběru, a do budoucna zcela jistě posílí pověst a renomé A.D. Grigorjeva jakožto průkopníka sibiřské dialektologie, etnografie a historie.

Postava A.D. Grigorjeva coby moskevského předchůdce R. Jakobsona poutá pozornost i v širším lingvistickém měřítku. Iniciátor a zakladatel studentského lingvistického kroužku položil základ Moskevské dialektologické komise, a tím zcela zásadně ovlivnil systematický výzkum východoslovanských nářečí a aktivizaci lingvistické mysli v první čtvrtině 20. století, což v dlouhodobé perspektivě mělo vliv dokonce i na vývoj pražského strukturalismu.

Nezanedbatelnou stopu A.D. Grigorjev zanechal v medievalistice a to především studiem slovanské redakce románu o Achíkarovi.

Zcela samostatnou kapitolu tvoří postava A.D. Grigorjeva v dějinách ruské folkloristiky. S folkloristickým výzkumem A.D. Grigorjeva, jak se ukazuje, úzce souvisí jeho historiografické studie, kterými se zabývá v průběhu prešovského a pražského období života.

Pro A.D. Grigorjeva jako vědce je příznačný komplexní ráz výzkumu: v *Archangelských bylinách* uplatňuje folkloristický, etnografický, muzikologický, archeografický a dialektologický zřetel; ve výzkumu sibiřských nářečí badatel kombinuje dialektologii se sociolingvistikou a kulturně-historickou regionalistikou; při výzkumu slovanských starožitností se historie poněkud zvláštním způsobem prolíná s folkloristikou, lingvistikou, historickou geografii apod. V tomto spatřujeme silnou stránku vědcovy výzkumné činnosti (případ *Archangelských bylin*), ale zároveň i její slabinu. Lze se domnívat, že by badatel dosáhl hmatatelnějších a zároveň exaktnějších výsledků, kdyby svůj vědecký záběr omezil alespoň na folkloristiku a medievalistiku anebo folkloristiku a dialektologii. Po odborné stránce největší pochybnosti dnes vyvolávají Grigorjevovy historické spisy. Při jejich posuzování však je třeba zohlednit dobu jejich vzniku a provázanost s politicko-historickým vývojem Československa v období před protektorátem.

Máme důvod se domnívat, že zmíněný komplexní ráz výzkumu pramení z období studia na Moskevské univerzitě. Formování mladého filologa zcela zásadním způsobem ovlivnil M.I. Sokolov. Principy textologického zkoumání opisů staroruských literárních památek s neustálým přihlazením k jejich jazyku následně A.D. Grigorjev aplikoval i na svůj folkloristický výzkum. Po vzoru medievalistiky mladý vědec zohledňuje různorodost a místní ráz folklorních tradic. Zájem o jazyk prvotně spíše z diachronního hlediska přerůstá v soustavné dialektologické bádání.

---

¹ ГРИГОРЬЕВ, А.Д. Повесть об Акире Премудром: Исследование. In *Чтения в императорском Обществе истории и древностей российских при Московском университете*. 1912, № 1, с. 1-288; 1913, № 1, с. 289-562, 265-316; ГРИГОРЬЕВ, А.Д. *Повесть об Акире Премудром: Исследование и тексты*. Москва: Синодальная типография, 1913.

² ДУРНОВО, Н.Н. *Материалы и исследования по старинной литературе. I. К истории повести об Акире Премудром*. Москва: Синодальная типография, 1915.

³ *Истоки русской беллетристики: Возникновение жанров сюжетного повествования в древнерусской литературе*. Ленинград: Наука, 1970.

⁴ МЕЩЕРСКИЙ, Н.А. Проблемы изучения славяно-русской переводной литературы XI-XV вв. In *ТОДРЛ*. 1964, Т. 20, с. 205–206.

⁵ ЛИХАЧЕВ, Д.С. В чем суть различий между древней и новой русской литературой. In *Вопросы литературы*. 1965, № 5, с. 170–187.

⁶ СОКОЛОВ, М. *Из древней истории болгар*. Санкт-Петербург: Типография и хромофотография А.И.Траншеля, 1879.

⁷ MATHAUSEROVÁ, S. *Cestami staletí. Systémové vztahy v dějinách ruské literatury*. Praha: Univerzita Karlova, 1988, s. 13.

⁸ ЯКОБСОН, Р.О. Московский лингвистический кружок. In *Philologica*. 1996, Т. 3, № 5/7, с. 361-380.

⁹ ИВАНОВА, Т.Г. *Русская фольклористика начала XX века в биографических очерках*. Е.В. Аничков, А.В. Марков, Б.М. и Ю.М. Соколовы, А.Д. Григорьев, В.Н. Андерсон, Д.К. Зеленин, Н.Е. Ончуков, О.Э. Озаровская. Санкт-Петербург: Дмитрий Буланин, 1993, с. 86-120

¹⁰ *Томская диалектологическая школа: Историкографический очерк* (под ред. О.И. Блиновой). Томск: Изд-во Том. Ун-та, 2006.

¹¹ *История русской диалектологии* (под ред. Б.В. Горнунга). Москва: Изд-во АН СССР, 1961.